

Predraga Beliča razprava o prvih treh desetletjih jezuitov in Slovincih (1546—1569), letos pa študija tržaške Slovenke Marte Verginella o družini v Dolini pri Trstu v 19. stoletju, ki smo jo izdali skupaj z odsekom za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu, in razprava Rajka Bratoža o vplivu oglejske cerkve na vzhodnoalpski in predalpski prostor od 4. do 8. stoletja, ki smo jo izdali skupaj z Znanstvenim inštitutom filozofske fakultete in Inštitutom za zgodovino Cerkve pri teološki fakulteti.

Izdali smo novih sedem ponatisov starejših letnikov.

Vasilij Melik

POROČILO UREDNIŠTVA KRONIKE

V obdobju 1988—1990 sta izšla dva letnika (36/1988 in 37/1989) in prva dvojna številka letnika 38/1990, to je skupno osem števil (tri dvojne in dve enojni). Dvojna številka 37. letnika (št. 1-2, 1989) je bila tematsko zasnovana (Iz zgodovine Primorske). Skupni obseg je 724 strani: 278 (1988), 344 (1989) in 102 (1990) oziroma 157 avtorskih pol tekstovnega in slikovnega gradiva.

Prispevkov je bilo v rubriki članki in razprave 67, nove publikacije 56, zapiski in gradivo 18, delo naših zavodov in društev 15, osebne novice 7, posveti in zborovanja 3, iz fotografskih albumov 2. V vseh številkah je sodelovalo 52 različnih avtorjev člankov in razprav.

V tem času se je zamenjal tudi glavni urednik časopisa; do vključno št. 3 lanskoletnega letnika ga je urejal Marjan Drnovšek, prva dvojna številka letošnjega letnika pa je rezultat dela nove urednice Maje Žvanut iz Narodnega muzeja v Ljubljani. Izkoriščam priložnost in se ob tej priliki zahvaljujem vsem aktivnim članom uredniškega odbora in še posebej vsem avtorjem, ki so mi v času mojega urejevanja pomagali pri izdajanju Kronike.

Marjan Drnovšek

NOVO VODSTVO ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Na občnem zboru v Murski Soboti 1. oktobra 1990 je bilo izvoljeno novo vodstvo Zveze zgodovinskih društev Slovenije v naslednji sestavi: Darja MIHELIC — predsednica, Vasilij MELIK in Janko PRUNK — podpredsednika, Janez MAROLT — tajnik, Daniela JURČIČ — blagajničarka, Majda ČUDEN — pomočnica blagajničarke. Za člana upravnega odbora je bil izvoljen še Marjan DRNOVŠEK.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Ignacij VOJE, France KRESAL, Ema UMEK, v častno razsodišče: Tone FERENC, Štefan TROJAR, France M. DOLINAR.

Janez Marolt

POGOVOR O GLAVNIH ODPRTIH VPRAŠANJH SLOVENSKE GOSPODARSKE ZGODOVINE

Sekcija za gospodarsko in družbeno zgodovino pri Zvezi zgodovinskih društev Slovenije je dne 17. aprila 1990 v prostorih Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani priredila pogovor o glavnih odprtih vprašanjih slovenske gospodarske zgodovine, ki se ga je udeležilo okrog 20 strokovnjakov, ki jim je ta tematika blizu.

V kratki uvodni besedi je predsednica sekcije *Olga Janša-Zorn* poudarila, da se je o vprašanih gospodarske zgodovine že večkrat razpravljalo bodisi v okviru društvenih zborovanj (od 1982 do 1986) bodisi v okviru same sekcije; organizirani sta bili tudi dve okrogli mizi: 1977 je bila okrogla miza posvečena vlogi prometa v gospodarski zgodovini jugoslovanskih dežel, 1983 pa vlogi gozdogov in gospodarskem življenju jugoslovanskih narodov. Kot izhodišče za ta pogovor je sedem članov sekcije podalo krajše prispevke, v katerih so nanizali svoje ugotovitve zlasti v zvezi s problematiko in obdobjem, s katerim se ukvarjajo.

Prvi je spregovoril *Ferdo Gestrin*, ki se je dotaknil problematike agrarne in neagrarne zgodovine pri nas od vključno srednjega veka do 18. stoletja. Kljub temu da je agrarna zgodovina še relativno najbolj obdelano področje, bi po njegovem mnenju bilo treba še marsikaj postoriti. Naštel je nekaj takih tem in sicer: 1. ugotoviti število kmetij, ker sedaj govorimo o tem precej na pamet; 2. ugotoviti opustelost

kmetij v raznih obdobjih, o čemer nimamo kompleksne slike. Ustvariti bi jo bilo mogoče na osnovi terarjev in drugih virov. Zanimivo bi bilo ugotoviti vzroke opustelosti, koliko je tega zaradi turških vpadov ali drugih momentov (nekaj sta že raziskovala Vilfan, Sumrada); 3. vrste kmetij in drobitev kmetij. Gestrin je menil, da ponekod ni prihajalo do večjih delitev vse do 18. stoletja; omenil je Koropčeve študije, po katerih je od 7230 kmetij v 16. stoletju odpadlo na polovične le okrog 1000 kmetij. Tudi za Gorenjsko je značilno, da je imela malo delitev. Poseben je problem kajž, ki so ponekod zgodnje, ob fužinarskih krajih jih je tudi več; 4. problem mlinov in žag. Če bi imeli ugotovljene mline, bi lahko sklepali na tedanja kmečko proizvodnjo, ker približno vemo, koliko so mlini lahko zmleli; 5. za 17. stoletje, ki je najmanj obdelano, bi se dalo slediti ves agrarni razvoj do velikih reformnih sprememb v 18. stoletju. Lahko bi sledili oblikam zakupov itd.

V zvezi z neagrarno problematiko je Gestrin predlagal, naj bi kljub precejšnjemu napredku pri raziskovanju v zvezi z zgodovino obrti skušali obdelati še nove oblike kot so založništvo, investicije za določene dejavnosti, elemente kapitalizma, špekulacije, vprašanje investiranja trgovinskega kapitala v zemljiška posestva, vprašanje posojil itd. V zvezi s trgovino bi bilo treba pregledati ohranjene arhive o mitninah (od česa so se pobirale, kolikšen je promet, boj za mitnice, oddaja mitnic na konkurz). Zanimiv bi bil tudi problem tihotapstva; o teh količinah namreč nimamo raziskav, podatki pa so ohranjeni. Potem je tu še kmečka trgovina v službi zemljiškega gospoda. Gestrin je menil, da bi morali sistematično začeti z raziskovanjem 17. stoletja, pri tem bi na eni strani veliko lahko storili posamezniki, ki se ukvarjajo z gospodarsko zgodovino, na drugi strani pa fakulteta z diplomskimi nalogami.

Peter Vodopivec se je v svojem prispevku omejil na 19. stoletje in čas do konca monarhije ter je poudaril, da bi poleg gospodarske morali obravnavati tudi socialno zgodovino. Menil je, da je največje pomanjkanje raziskav zlasti na področju neagrarne zgodovine tega obdobja in da v tem močno zaostajamo za Avstrijci, Čehi in Nemci. O razvoju moderne industrije, nastajanju kapitala, problematiki meščanstva nimamo veliko. Manjka zlasti sintez, manjka komparativnih študij za vse slovenske pokrajine in glede na avstrijski prostor. Izrazito gospodarski zgodovinarji so pri nas redki (Slokan, Šorn, Kresal), zato bi bilo treba poiskati nekoga, ki bi se ukvarjal samo s problematiko industrijskega razvoja 19. stoletja pri nas. Kot naslednje je Vodopivec izpostavil socialno vprašanje, predvsem, kakšen je bil delež slovenskega meščanstva pri nas in kolikšna je bilo ekonomska moč tega meščanstva. Ob tem je opozoril na knjigo J. Kofalke, kjer je obravnavan položaj češkega meščanstva. Na podoben metodološki način bi tudi mi lahko pričeli z delom. Deloma obdelano imamo le vprašanje uradništva v magistrski nalogi Eve Holz. Vodopivec je opozoril tudi na delo T. Hočevarja o strukturi slovenskega gospodarstva, kjer je med drugim postavljeno vprašanje, ali je sploh mogoče pred prvo svetovno vojno govoriti o slovenskem nacionalnem gospodarskem sistemu in v kolikšni meri lahko pred letom 1918 govorimo o slovenskem trgu, ki presega deželne meje. Sicer je pa T. Hočevar ugotovil, da neodvisno slovensko gospodarstvo nastaja šele na podlagi neodvisnih slovenskih financ, torej šele po letu 1900. Vodopivec je še opozoril na problem, kakšen je delež slovenske neagrarne proizvodnje na domačem tržišču in kolikšen je delež konkurence na slovenskih deželnih tržiščih. Kot vzgled je omenil knjigo avstrijskega zgodovinarja R. Saugruberja o začetkih avstrijske potrošniške družbe. Čeprav vemo, da je izgradnja železnice povzročila vdor tujega industrijskega blaga, poznamo tudi posledice tega, samega procesa pa ne poznamo. Posebej v zvezi z železnicami je Vodopivec menil, da je bil gospodarsko-socialni vidik pri raziskovanju precej zanemarjen; doslej je bil poudarek predvsem na tem, kako so gradili, torej tehnični in investicijski vidik (Mohorič, Jenko) manj pa je bilo govora o gospodarskih učinkih. Tako nimamo izračunov, kaj pomeni izpad prevoznitva, vdor industrijskega blaga in dejstvo, da podjetja ob progah v trenutku, ko nastane večje tržišče, ne morejo konkurirati. Neobdelano je vprašanje, kaj je imel kmet od železnice. V drugi fazi izgradnje železnic (v osemdesetih in devetdesetih letih) se vidi, da so to od države vzpodbujane in investirane gradnje in, da še manj kot prej zaposlujejo kmečko delovno silo, pač pa privabljajo cenejšo delovno silo iz drugih delov države. Tudi odškodnina za odvzeto zemljo je bila minimalna. V zvezi z železnicami je Vodopivec tudi naglasil, da so bili učinki železnice marsikje nepredvidljivi, tako so npr. od železnice proti Kranju pričakovali, da bodo izdelki šli lepo v promet, pa se to ni zgodilo, po drugi strani pa je prišlo do nagle rasti cen lesa ipd. Ukvarjanje s širokimi problemi moderne industrijske meščanske družbe zahteva po Vodopivčevem mnenju formiranje skupine ljudi pri enem že obstoječih inštitutov, ki bi se ukvarjali z gospodarsko in socialno zgodovino. Kaže pa se tudi potreba po formiranju posebnega inštituta za socialno in gospodarsko zgodovino.

Jasna Fischer je opozorila na problem organizacije raziskovalnega dela pri nas. Menila je, da so bili narejeni določeni premiki v zadnjih letih, vsaj kar zadeva Inštitut za novejšo zgodovino, kjer je sedaj od 24 temeljnih raziskovalnih nalog že šest

takih, ki se ukvarjajo z gospodarsko in družbeno zgodovino, dve s tematiko obdobja pred prvo svetovno vojno, dve med vojnama in dve po letu 1945. Fischerjeva je opozorila, da je velika hiba slovenske zgodovinske znanosti v njeni organiziranosti. V zadnjih letih namreč ni bilo več skupnega planiranja raziskav na področju celotne slovenske zgodovine, delo je razdeljeno med posamezne znanstvene organizacije in ni niti osnovne informacije o tem, kaj posamezne institucije delajo. Zato bi morali najprej ugotoviti, kaj se kje dela (na Inštitutu Milka Kosa pri Znanstvenoraziskovalnem centru SAZU, Znanstvenem inštitutu filozofske fakultete, na pedagoški fakulteti v Mariboru...). Fischerjeva je predlagala, da bi skušali preko sekcije ali preko medinstitucijskega povezovanja poskrbeti za bolj podrobno seznanjanje s tem, kaj se dela v okviru tega ali onega programa, dalo pa bi se dogovarjati tudi o kadrih.

France Kresal je spregovoril o problemih gospodarske zgodovine za obdobje med vojnama. Tudi on se je strinjal s predhodniki, da je namreč posameznih študij kar precej, ni pa sinteze o gospodarski in družbeni zgodovini. Navedel je nekaj svojih pogledov in predlagal, kaj bi se glede na ohranjene vire dalo obdelati. Po njegovem so to naslednja vprašanja: 1. stanje slovenskega gospodarstva ob koncu prve svetovne vojne; pri tem bi se dalo izhajati iz Brezigarjeve brošure, ki je nekak gospodarski program Slovencev ob prehodu v novo državo; 2. vključevanje slovenskega gospodarstva v novo državo (organizacijske spremembe, nova gospodarska zakonodaja, prehodni in začasni ukrepi itd.); 3. denarno poslovanje (nova valuta, menjava kron); 4. prehodna gospodarska zaščitna zakonodaja, vprašanje sekvestrov, državnega nadzora, nacionalizacije (prehoda družb v roke domačega kapitala); delavska zaščitna zakonodaja, ki je bila sprejeta v letih 1920—1922, carinska 1925, sklepanje novih mednarodnih gospodarsko-trgovskih sporazumov 1924—1927, obrtni zakon 1931 itd.; 5. prilaganje slovenskega gospodarstva novim gospodarskim razmeram jugoslovanskega tržišča, pospešena industrializacija Slovenije, akumulacija kapitala, prometne razmere, energetska in surovinska osnova, delovna sila. Katere panoge so bile zelo uspešne (tekstilna), koliko je bila perspektivna železarska industrija, pomen slovenskega premogovništva potem, ko se odprejo jugoslovanski premogovniki, ter selitveni val v Francijo. Vpliv industrije na razvoj podeželskega prebivalstva; 6. problem zaostajanja kmetijske proizvodnje, zadolženost kmetov zaradi inflacije. Agrarna reforma ni prinesla željenega učinka. Zadolževanje kmetov je v magistrski nalogi obdelal *Z. Lazarevič*, sedaj se ukvarja s kmetijsko proizvodnjo in kmetijsko politiko.

Kresal je opozoril še na problem uporabe zemljiških knjig kot vira za to zgodovino. Zemljiške knjige so namreč urejene po katastrskih občinah, ki pa so majhne, marsikje sega kmetijska zemlja na področje več katastrskih občin.

Posebej je opozoril Kresal na problem periodizacije, ki jo nam postavlja takole: 1. gospodarske razmere v času inflacije 1919—23. 2. doba stagnacije in deflacije 1924—25. 3. doba gospodarske stabilizacije in konjunktore 1925—30. 4. gospodarska kriza 1930—34. 5. nova konjunktura 1935—38. 6. gospodarske razmere pred vojno 1939—41. 7. gospodarstvo med drugo vojno. Znotraj teh obdobji bi bilo treba obravnavati posamezne gospodarske panoge in dejavnosti kot: finance, kapital, banke, hranilnice, trgovino (mednarodno in notranjo), carine, kliring, združništvo (kmečko in delavsko), kmetijstvo, rudarstvo, metalurgijo in industrijo na sploh.

Posebej za trideseta leta dvajsetega stoletja je *Anka Miklavčič* opozorila na zanimivo poglavje naše zgodovine, na uvajanje načrtnega gospodarstva ali, kot so ga imenovali, diriganega gospodarstva, na vpliv dogajanj in širjenj raznih idej iz evropskih držav (zlasti nacionalsocializma) na vprašanja reforme gospodarstva pri nas. Idejo stanovske države, kako so se posamezne veje gospodarstva lotile državnih reform, poudarjane vloge združništva pri posameznih strankah ipd.

Zdenko Čepič se je dotaknil zlasti problematike od leta 1945 do 1952/53, posegel pa je tudi nazaj v vojno obdobje. Naglasil je dva odločilna procesa, ki sta vplivala na celotno dogajanje: proces revolucije med vojno na ekonomskem področju in pospešeno gradnjo socializma. V obravnavanem obdobju se med seboj močno prepletata politična in gospodarska zgodovina. V ospredju je vprašanje gospodarske politike in ne gospodarstvo v ožjem smislu. Čepič je opozoril na nekaj študij in monografij o partizanskem gospodarstvu, mnogo pa je še odortih vprašanj, zlasti kar se tiče gospodarskega stanja akumulatorskih oblasti: obdelati bi bilo treba vprašanje reviriev, problem Jesenic itd. Čepič, ki se sam že desetletje ukvarja s povojno problematiko, meni, da bi v kratkem morali dobiti odgovore na vprašanja: a) ekspropriacija in agrarna reforma, b) proces industrializacije. Na podlagi teh dveh glavnih tem bi bilo mogoče odgovoriti na vrsto vprašanj ne le iz gospodarske, ampak tudi iz družbene zgodovine. Zelo zanimive teme za povojni razvoj so po njegovem naslednje: 1. razvoj industrije, sredstva akumulacije in načrtno zbiranje akumulacije; 2. politika cen; 3. sistem trgovine; 4. komparativna študija med našim in sovjetskim razvojem; ali smo res bili izvirni; 5. migracije iz vasi v mesto, delovna sila; 6. agrarna reforma; 7. politično ekonomske teme (sistem vezanih cen...); 8. združništvo po vojni. Pročevati bi morali na lokalni ravni izhajati iz splošnega na posamezno, zlasti pa na

posebno. To vse so danes zelo aktualne teme, ki so tesno povezane s trenutnimi hotenji, so vroča vprašanja, na katera bo zgodovina morala odgovoriti.

Jože Princič se je nekoliko drugače kot ostali lotil svoje teme in sicer je zastavil nekaj vprašanj in skušal nanje tudi že odgovoriti. Ker se ukvarja z industrializacijo Slovenije v letih 1945 do 1956 je v zvezi s tem naglasil naslednjo problematiko: 1. kolikšen je bil vpliv sovjetskega gospodarstva pri uresničevanju jugoslovanskega gospodarskega koncepta. Čeprav so okrog tega mnoge nejasnosti, je vendar gotovo, da ocene, da so jugoslovanski načrti kar prekopirani od sovjetskih, ne držijo popolnoma; 2. ali so informbirojevski dogodki res edini razlog za neizpolnitev petletnega načrta. Princič meni, da je razlog v planu samem, ker je temeljil na megalomanskih načrtih. Politično vodstvo je še dodatno vplivalo na neuresničitev, ker se je odločilo za prehitro industrializacijski tempo, ki se mu ni hotelo odreči; 3. odprto je vprašanje, ali se je zaradi informbirojevskih dogodkov industrializacija v nekaterih republikah upočasnila ali celo ustavila, v drugih pa pospešila in ali so zaradi nevarnosti sovjetske intervencije industrijske objekte premestili iz ogroženih republik v notranjost; 4. kakšen je po letu 1948 delež potreb vojne industrije pri razdelitvi investicijskih sredstev in tujih posojil ter vpliv vojaških oblasti na razvojno politiko; podatkov sicer ni veliko, dejstvo pa je, da je veliko sredstev šlo za to, poleg tega je že leta 1948 moral vsak investitor pri vojaških oblasteh dobiti dovoljenje za vsako novo lokacijo, posodobitve itd; 5. raziskati je treba, kaj se je dogajalo znotraj političnega vodstva po Kidričevi smrti v letih 1953—55. Po mnenju nekaterih (Vukmanovič) naj bi šlo za spopad dveh struj, prve, ki je bila za prenehanje industrializacije, in druge, ki je zagovarjala nadaljevanje. V Sloveniji so že med vojno nemške družbe pripravile načrt za postavitev nekaterih industrijskih objektov ali jih celo zgradile in po vojni se je to delo nadaljevalo, bila so celo velika prizadevanja dobiti nemške načrte; 6. do kolikšne mere se je v letih 1945—48 med vodilnimi načrtovalci industrije uveljavila miselnost, ki je obsojala vse staro in favorizirala novo. Prišlo je celo do opuščanja nekaterih industrijskih obratov, prestavljanja strojev in ljudi, po drugi strani pa so gradili nove objekte brez resnih študij in začrtanih programov; 7. vprašanje deleža prisilno mobiliziranih ljudi (vojnih ujetnikov in političnih kaznjencev) pri izgradnji industrije; 8. kakšno je bilo stališče slovenskega političnega vodstva do centralizirano vodene industrializacije. Menda so bile kar precejšnje kritike s strani slovenskega vodstva; 9. na kakšni stopnji je bila tehnologija, ki jo je dobila Slovenija v tem času, ali je bila sodobna ali zastarela. Nekatera poročila govore, da novi objekti niso bili idealni in sodobni, da so vanje montirali stroje starejšega izvora, zato je bila tudi produktivnost manjša.

Imenovanim sedmim govornikom je sledila *diskusija*. *O. Janša-Zorn* je opozorila na dva problema, ki bi se ju morali v okviru sekcije zavedati. Eno so poročila in ocene v naših zgodovinskih glasilih o tujih dosežkih, tuji literaturi, ki jih zelo manjka, zato naj posamezniki, ki zasledujejo tujo literaturo, pišejo poročila za Zgodovinski časopis, Kroniko itd. Drugi problem so bibliografije o gospodarski zgodovini. Takih bibliografij je zelo malo. *Z. Čepič* je pripomnil, da imamo za industrializacijo Slovenije Vrišerjevo pred leti objavljeno bibliografijo, ki je osnova za vprašanje industrializacije, da pa bi morali vključevati tudi etnologijo, geografijo. *D. Guštin* pa je bil mnenja, da samo bibliografija gospodarske zgodovine nima pravega smisla, kajti potrebujemo predvsem bibliografijo celotne slovenske zgodovine. Guštin se je dotaknil tudi problematike gospodarske zgodovine NOB, ki ima določene posebnosti; opozoril je na dvoje: a) vojna ekonomija — slovenski prostor je bil razbit med več trgov (nemški, italijanski), pojavlja se tudi ekonomija s strani NOB. Ker gre za kratko dobo, bi jo kazalo povezati s predvojno in povojno. Dejstvo je, da se posebej s socialno in gospodarsko zgodovino NOB nihče ne ukvarja, ampak je vse kar nastaja občasno in vezano na druge probleme te dobe; b) nastajanje novih gospodarskih sistemov pred koncem vojne in primerjava s tem, kar je bilo izvedeno po vojni. Mnogokje se po Guštinovem mišljenju kaže povratak v naturalno gospodarstvo.

F. Kresal je v diskusiji menil, da je skrajni čas, da bi poleg negativnih pojavov pričeli posegati tudi v obravnavanje vsakdanjih razmer v vojnem času, npr. na področju kmetijstva, ki se je z vojno in inflacijo mnogokje rešilo dolgov, posestva so se tehnično opremila, marsikje so prišli do elektrike, nabavili so elektromotorje. V nekaterih večjih industrijskih obratih (npr. v revirjih) je bila proizvodnja zelo močna. Vemo tudi, kakšen je bil pomen izgradnje Mariborskega otoka za razvoj Kidričevega. Kresal je oozoril še na spremenjeno strukturo delavstva po spolu, mnogo več je bilo vključenih žensk v proizvodnjo. *P. Vodopivec* je naglasil, da je naš skupni interes, da skušamo usmeriti v raziskave gospodarske zgodovine čimveč ljudi, zlasti mladih, in da se med seboj vsklajujemo. Pogovoriti bi se morali o tem, katere teme imajo prednost. Poleg tega je nakazal še eno rešitev. Menil je namreč, da so bila naša zborovanja doslej vedno zelo usmerjena v politično zgodovino, treba pa bi se bilo dogovoriti, da bi vključevali tudi gospodarsko zgodovino, npr. od konca 18. stoletja dalje, o čemer smo nekoč že razmišljali.

J. Fischerjeva je opozorila na problem periodizacije, ki je pri politični zgodovini nekoliko drugačen kot pri gospodarski in družbeni zgodovini. Povedala je, da se vedno bolj kaže potreba po delitvi na starejšo gospodarsko zgodovino do leta 1941 in novejšo od 1941 dalje, kajti gre za daljše procese, kjer ni mogoče delati zareze za zelo kratka obdobja. Glede nastavitve novih kadrov za gospodarsko zgodovino pa je menila, da moramo biti zelo realni, kajti po njenem v naslednjih petih ali celo desetih letih ni prav velikih možnosti. Zato je predlagala, naj bi bolj povezali ljudi, ki jih danes imamo v medinstitucionalne time z dobro organizacijo. Predlog je podprla tudi *D. Mihelič* z mislijo, da bi se bilo treba pričeti dogovarjati na nivoju sekcije in si razdeliti delo. Konkretno je predlagala temo industrializacija v slovenskih pokrajinah, za katero skušamo združiti razpoložljive sile. *F. Gestrin* je predlagal, naj bi poskrbeli za šolanje vsaj dveh do treh mladih raziskovalcev gospodarske zgodovine (morda preko ideje 2000 mladih raziskovalcev). Dobili bi jih lahko tudi iz vrst ekonomistov in pravnikov, ki naj bi se specializirali ob študiju zgodovine, predvsem naj bi osvojili zgodovinsko metodo; lahko pa bi ubrali tudi obratno pot, da bi se diplomiran zgodovinar specializiral v pravo ali ekonomiji. Glede projekta Gospodarske in družbene zgodovine Slovencev je naglasil, da ga je treba pospešiti. Zgodovina prometa teče že sedmo leto, v pripravi je knjiga Mere in denarstvo, vendar bi se vrsta stvari lahko delala vzporedno, npr. promet in trgovina, ker so za oboje deloma isti viri. Glede vključitve gospodarske zgodovine na zborovanja slovenskih zgodovinarjev pa je naglasil, naj bi se lotili revizije gospodarske zgodovine tako, kakor je pred leti tekla revizija politične zgodovine. Pri tem se je mogoče ozirati tudi na lokalne faktorje: če je v kraju zborovanja poudarek na industriji, bi se lotili industrije, če gre za bolj agrarno področje, pa agrarnih problemov. Tudi preko lokalnih društev in njihovih zbornikov bi bilo mogoče usmerjati delo v gospodarsko zgodovino. Dodal je še, da bi morali med seboj boljše sodelovati tudi, ko pregledujemo arhive in najdemo kaj zanimivega, opozoriti na to kolege, ki se s problematiko ukvarjajo. Tako bi prihranili mnogo dragocenega časa.

V diskusijo je posegel tudi *Stane Granda* z mislijo, da ni vprašanje, ali se dogovarjamo v okviru sekcije ali kako drugače, vendar pa je treba dogovore spoštovati. Obstoji pa vrsta problemov, med drugimi tudi prostorski, finančni (za daljše delo v tujini); po drugi strani pa manjkajo ocene o tem, katera podjetja so v preteklosti dobro delala, kaj je npr. Slovenija izgubila oziroma pridobila, ko je šla v Jugoslavijo, ali o gospodarskem izčrpanju Stajerske itd. Granda je opozoril še na dejstvo, da se z gospodarsko zgodovino ukvarjajo mnogi nezgodovinarji. Te bi bilo treba usmerjati in pri tem bi sekcija lahko prispevala svoje. Dalje je omenil, da so agrarne panoge sprožile vrsto vprašanj kot npr., kaj je kranjsko žito, ker ga ni več, ali kaj je pomenila menjava pasem goveda. *Z. Čepič* je menil, da ni nujno, da bi na zborovanjih vedno morali obravnavati lokalno problematiko, ampak bi bilo boljše dogovarjati se o obravnavi problemov. Sicer pa je predlagal, da bi se sekcija morala sestati vsaj enkrat, dvakrat letno, na sestanke pa bi, bilo dobro povabiti tudi zastopnike drugih strok. Najti je treba tudi pot do lokalnih društev, kar bomo najboljše dosegli z osebnimi stiki in zborovanja so lahko priložnost za to. V diskusijo se je vključil še *Marjan Drnovšek* ter opozoril, da se pri nas z migracijsko problematiko ukvarjajo bolj geografi, če pa pogledamo svetovno literaturo, pa gre vedno za interdisciplinarnost. Pri nas smo šele na začetku proučevanja izseljeništv in njegovih problemov, vendar se tudi na tem področju čuti pomanjkanje temeljnih raziskav o gospodarski zgodovini, zato prihaja do stereotipov, prepisovanja, ponavljanja. Opozoril je, da nimamo npr. pravih raziskav o tem, kako so vplivali razni politični pritiski, stavke ipd. na naše izseljeništv.

Ob koncu so udeleženci sestanka sklenili: 1. Sekcija za gospodarsko in družbeno zgodovino naj se sestaja enkrat do dvakrat letno in naj k svojim srečanjem vabi tudi ljudi iz muzejev in arhivov, pa tudi predstavnike drugih strok. 2. Skrbeti je treba za vključevanje mladih v delo pri gospodarski in družbeni zgodovini (preko obeh fakultet pri delu študentov in stažistov). 3. Naslednji sestanek sekcije naj bi bil pogovor o našem delu in medsebojno informiranje o tem, kaj se kje dela (vendar ne o tem, kar je že objavljeno).

Olga Janša-Zorn

15. JUGOSLOVANSKI SIMPOZIJ O POUKU ZGODOVINE Gornji Milanovac od 28. do 30. 8. 1990

Osrednja tema simpozija je tokrat obravnavala metodične in metodološke probleme zgodovine. Aktivna udeležba univerzitetnih profesorjev in najuglednejših metodikov je nedvomno vplivala na visoko strokovno raven vsebine, ki je bila posredovana učiteljem zgodovine na XV. jugoslovanskem simpoziju o pouku zgodovine. Poleg uvod-